

RASKOVANI

IZLAZI SVAKI ČETVRTAK, 11 JUTRA.

PREDPLATA: TROMJESEČNO DINARA 13, GODIŠNJE DINARA 52. OGLASI PO CIENIKU.

UREDNIŠTVO I UPRAVA KUĆA Br. 543 - VODICE.

RUKOPISI SE NEVRAĆAJU.

POJEDINI BROJ DINAR

VLASNIK, DIREKTOR ODGOVORNI UREDNIK:
PAVAO ROCA

TISAK PUČKE TISKARE - ŠIBENIK.

Paljba na goloruki grad.

Istraga je već ustanovila krivca, koji nam je na Božić pokvario večeru i svi znaci govore, da je on cijelu komediju sa dobro promišljenim i utanačenim planom proveo, i mi smo vidili, da mu je i uspjela. Sukob talijanskih mornara sa našim činovnikom i mornarima koji su na prvi momenat sudeći dali povoda talijanskoj ratnoj ladji da puca na goloruki Šibenik nije mjerodavan. Razlozi radi kojih je talijanska ratna ladja pucala na naš mirni svijet treba pitati talijanskog Konsula u našem gradu, koji je za vrijeme paljbe stajao u ladji. Njemu se prečinja da naša država odviše malo respektira rapalski ugovor i on je odlučio da daje Šibenčanima lekciju uljudnosti i skladnosti u času kada nam iz naših, od Talijana nam otehtih krajeva, dolaze crne vijesti da naša braća Hrvati i Slovenci spore pod njihovoj upravi još crniji Badnji dan.

Talijanski mjesni Konsul spada u diplomatski korps on nije prosti vojnik. Njega nemože ni prolijevanje krvi — da je to bio recimo slučaj, uzrujati. On treba da je hladan u svakom slučaju i sve kada bi zamjenik komandanta talijanske ratne ladje bio se zaboravio i dao naog da se puca na goloruki grad, on kao čok diplomatije nalazeći se na ladji onaj čas, imao se je usprotiviti tomu befelu i upozoriti komandanta na posljedice.

Zašto je mjesni talijanski Konsul u onom času kada su se talijanski mornari približili puščanom stroju izgubio njegovu diplomatsku svijest, to bi trebalo da talijanska vlada istraži i da ovakova mjesta, gdje se još ne može

zaboraviti zlodjela gubernatora Milla, pošalje trijezmena čovjeka, koji će nastojati da se u buduće štiti ovaj grad i ovo pučanstvo od suvišnjeg uznemirivanja. Jer, kako mi prosudujemo naš odnošaj prema Italiji i odnošaj Italije prema nama, ni jedna ni druga strana ne može imati interesa da stanoviti elementi podržavaju i dalje ovo i nama i njima nesnosno stanje na Jadranu.

Prošle godine na Silvestrovo u Splitu je stari autonomas Nanni plakao kao malo dijete od veselja, kada su mu ispred kafane prošla dva talijanska mornara sa ratne ladje „Puglia“ ogrijena od tri naša vojnika pjevajući oni talijanske a naši naše narodne pjesme. Bili su pijani kao čep, veselili se. Na gospodskom trgu njihov je zagrljaj izazvao smijeh i radost, a pametni su opažali: „in vino veritas“. Kad talijanski narod bude određivati politiku Italije onda će se naš narod s njime lakše moći sporazumiti na Jadranu!

Otom zgodom niti je pucala „Puglia“ na Split niti je našem državnom redarstvu bilo nužde da posreduje. Talijanski mornari, koji su izazvali incidente Božićne večeri ponašali su se kao da su pijani, ali kako se kasnije ustanovilo oni su bili trijezni i radili su sve po izradjenom planu.

Talijanski Konsul možemo je zapriječiti paljbu proti golorukom gradu. On to nije učinio. Zašto nije? Zar on nezna, da bi njegova zadaća u našem gradu imala biti, da on ispravi sve one Millove pogriješke i da nam se harem na oko prikaže kao prijatelj nastojanjem, da ovaj narod zaboravi krvave rane, kojemu je zadala okupacija kr. talijanske vlasti. To mora da bude njegova prva i glavna dužnost, i uspije li talijanski Konsul u tomu, on će u velike zadužiti njegovu samu vladu, koja ga je amo poslala među nas.

Medjutim, kad je riječ o religiji i Simi Mata-
vulju, treba naglasiti, da je rad religija njegova života.

I nema sumnje, da je on iz dna duše mrzio sve društvene trutove, koji se tove na račun znoja i žuljeva onih, koji su stvorili sva dobra i sve vrijednosti.

On je bez sumnje znao, da bi po trutovima sve, što je stvorio čovječji um i ruka propalo bez traga, da bi nestalo čovjeka i kulturnog života na zemlji.

I doista, rad je religija života, a blagostanje čitavog ljudstva, njegov raj.

Taj kult rada čini, da Simo biva radin, učen i energičan, i zato on rano u životu uspijeva.

Eto čime se sve Simo Mata vulj odlikovao.

A odlikovao se i još nečime, što nas, njegove sugradjane, treba da udobrovolji, i baš time, što je on još u vrijeme, dok su se srbi od hrvata i hrvati od srba odvajali kineskim zidom, dok su u svojim međusobnicama bili sični i zlobni, dok jedni za druge nisu prosto htjeli da znadu, još onda je on djelovao kao sin jednog naroda, naroda Jugoslavenskoga, jednako suradjujući u srpskim i hrvatskim književnim listovima; djela mu po njegovoj sopstvenoj volji izdaje i beogradska Zadruga i zagrebačka Matice, a on sam izdaje svog „Bakonju“ ćirilicom pa latinicom.

Kao mnogi naši pripovjedači, i on je počeo najprije sa stihovanom pjesmom; proza je bila njegova kasnija evolucija, evolucija na više.

Prvu mu je pjesmu donio bivši Narodni List, još 1873. godine, kad su se oko njega (Narodnog

Kako pretpostavka, tako obrazlaganje a napose tendenca članka u »Demokratu« iznenadila je svakog Šibenčanina.

Demokrati se a priori prilagodjuju, da Dalmaciju isključivši Boku, koja po ustavu ima, da sačini jednu oblast sa Crnogorom, bude jedna oblast sa Splitom središtem te oblasti.

Razumijeli bi stanoviti »naših demokrata«, kad bi već bilo neopozivo odlučeno, da Dalmacija sačini oblast, kako ju oni zagovaraju, ali nesamo, da tako nije odlučeno, već u projektu iznešenu od vlade, Dalmacija bi se imala pocijepati na troje i baš Boka bi imala sačinjavati sa Crnom Gorom jednu oblast, Dubrovnik sa jednim komadom Ercegovine i južne Dalmacije, posebnu oblast pak Split sa ostalom Dalmacijom opet napose svoju.

Ova je osnova podigla velikih prigovora, i to opravdanih osobito s toga što se Dubrovniku dodjeljuje predjele, kojih je od vajakada jedini opskrbeni, upravni i prometni centar bio Split.

Svakako osnova je, kako ju je predložila vlada, smiješni monstrum. Nema nikakvog izgleda, da bi mogla od Skupštine biti prihvaćena. Pri kreiranju oblasti nije se gledalo na prirodne, socijalne i ekonomske prilike pojedinih krajeva, što su imali sačinjavati jednu oblast, nego se je gledalo na političke prilike sadašnjega našega unutrašnjega holestnoga stanja.

Formacija je oblasti imala odgovarati momentanom raspoloženju vladajućih stranaka. Imala je ugoditi autokratskoj volji nekolicine, kojih samovolja nam državu vodi u sve to veće trzavice,

Listu kupili najbolji naši javni radnici i junaci našeg narodnog preporoda u Dalmaciji.

Tommaseo je, kako već rekoh, volio naš narod; Simo ga je volio i više, on ga je opisao kao da ga je opjevao; ali im je jednaka ljubav prema zavijaču, prema Šibeniku Tommaseova je želja, da Šibenik napreduje do prvog grada u Dalmaciji; Simi su u njemu najživlje i najsladje uspomenie iz djetinjstva: veselje našem majskom suncu, ljetnjem moru u ermičkoj drazi, jesenjem grozdu i zimskoj božićnoj proslavi i hadnjaku; dječjim koledama i čuvijama i čitavom jatu drugih dječjih radosti. U njemu mu sjećanje na dječjačko pa monačko arajstvo te opojno slušanje prve djevojačke pjesme; na uživanje pogleda prvog osmjeha i bol prve suze; na vesele povorke naših svatova i na konje njihovih „vukova“ na snaške otkepe i djeverske ponude i kumovske zdravice; na omladinsko kolo i takmičenje. Tu mu prvo saznanje života i nježnost majčine ljubavi, koja miluje i onda, kada kara; i čitav svijet prijateljska sijela, tu prvi napon života, tu dječjačko navraćanje i praznikovanje.

Ele, sve najsladje!

On je u njega navraćao i poslije, sve do smrti svoje, da pohodi stariću majku, svoj rod, svoje prijatelje i ovaj narod, koje je on sve redom od svega volio. Ovo rječito govori za njegovu duboku osjećajnost i za njegovu ljubav prema Šibeniku, „gdje su se kuće zibile jedna povrh druge“. On, gledajući naš goli krš, „ne zna, kako može da živi šibenički narod“....

(Slijedi)

FELJTON

KNJIŽEVNIK SIMO MATAVULJ I MI

(Uz literarnu komparaciju Matavulj i Tommaseo)

5. (Nastavak)

On poriče potrebu vjere te vjerskog obavještenja uopće.

A što lupi crkvu, nije radi crkve, nego radi pravoslavlja, a svećenik mu nije tuđinac samo zato, što je brani pravoslavlja.

U pravoslavlju vidi stanac-kamen našeg narodnog održanja, bez kojega mu naš prirodni otpor ne izgleda tako jak, da bi već sam po sebi mogao da očuva netaknute naše etnografske granice.

Na to ga je nesumnjivo opominjala nacionalna sudbina. Trsta, Rijeka i Zadra, gdje se naš katolički jugoslavenski živalj kroz relativno kratko vrijeme u svojoj većini odnarodio.

Gdje radi ondašnjih političkih prilika nije bilo ili nije smjelo biti savremenijeg političkog odgoja, ta je trebalo da vaspitava i spašava narodna crkva; da od nje bude otpor tuđinjštini i odnarodjivanju.

A pravoslavna bijaše jedina narodna crkva.

Ona jedina, dakle, bijaše na to i pozvana.

Nego sada su nastupile druge prilike i druga vremena. Sada je svaka crkva suvišan i nezdrav teret društva i naroda.

Kako Simo u svom Bakonju ima dosta posla sa svećenicima, ja ću na drugom mjestu, časkajući o njima, nadovezati svršetak na ovu temu.

posljedice kojih nije moguće predvidjeti, ali zebnjom očekujemo, što nam novi dan mi donijeti. Ili, a to se o dubrovačkoj oblasti otvoreno ima da reče, neke su od oblasti kreirane e da se pogoduje neke gradove, pak makar to bilo i na štetu oblastnog pučanstva.

Nama nije do drugih predjela ili gradova, već nam je do toga da objektivno iznesemo razloge, koji potkrijepljuju već iznečeno stanovište »Raskovanoga«, da je u interesu narodnom, a pri tom su privredni interesi Šibenika, da uprav Šibenik imao bi biti sjedište oblasti.

U prvom se redu nameće pitanje, dali je opravdano očekivanje svih dobromislećih da će odlučujući faktori u našoj državi doći jednom na zrelu i nepomičnu odluku, da se i u našoj državi počne ozbiljno, promišljeno sredjivati socijalne prirodne i upravne prilike, a da se batalje eksperimenti i dilatatizam

Mi tvrdimo, da je naš optimizam umjestan, te smo uvjereni, da će se prije nego li oduktne dvanaesti sat naći način koji će omogućiti saradnju svih dijelova našega naroda, a onda će odpuhnuti kako što mnoge neodgovarajuće uredbe tako i jedna od najlošijih — osnova vlade u podjelu države na oblasti.

Moguće, da se ovo nezbude tako brzo, ali opet mi ipak nemožemo se pridružiti rasignaciji »Demokrata« te pristati na to da Dalmacija, osim Boke, bude sačinjavati jednu oblast, sa Splitom na čelu.

U prvom redu valja uzeti u obzir, da smo mi tek naravno država, koju se nemože pohvaliti velikim napredkom na nijednom polju. Najviše se je pako zaostalo na upravnom polju. Komunikacije su vrlo loše i nepotpune. Na žalost neuredjenost vlada najvećma kod centralnih vlasti. S toga bi bilo veoma korisno po razvitak unutrašnjeg državnog života, te prirodnih, kulturnih i socijalnih prilika, kad oblasti nebi bile velike. Sa ovim kompleksima radi naše zapuštenosti bi se još teže moglo upravljati nego li sa omamnim jedinicama. U ovakim bi napredak bio bolje osiguran.

U Dalmaciji stvarati jednu veliku oblast mišljenja smo, da nebi bilo uputno, a niti korisno. Za Austrijske uprave smo stekli prilično iskustva, da je cijela zagora, zbog slabih komunikacija, pomanjkanju puteva i zapuštenosti bila skroz u upravnom pogledu zapuštena. Sve i najbolje ustanove su ostale neprovedene, jer za provedbu istih tuđinska vlast nije mnogo marila, a zbog uzajamno nesaoobračaja zbog geografskih poteškoća vlast bi lahko neprovedenje obrazložila.

S otimačinom Zadra, sjeverna Dalmacija je ostala bez svoga prirodnog centra. Ovaj gubitak valja sjevernoj Dalmaciji nadoknaditi i to ne samo nadoknaditi već osjetiti na vječna vremena, da naša sela i varoši sjeverne Dalmacije osjete potrebu obraćati se Zadru zbog podmirivanja svojih

potreba. Jedino mjesto koje može, da preuzme ulogu da izdrži utakmicu Zadra to je Šibenik

Bili mogao, da tom uzvišenju narodnom pozivu Šibenik udovolji, ako li on bude prezreni provincijalni grad, kojemu će prvom redu uzmostojati konkurirati centar oblasti? Iskustvo nas uči, da je dosada Split gdje kod je i kad kod je mogao oštetio je radi svoje koristi Šibenik. Lakomost, grabežljivost i nezasićenost Splita je notarna.

U svakom pitanju će izigrati na svoju korist Šibenik i onemogućiti mu da odgovori pozivu, za koji su ga današnji historički događaji opredijelili Šibenik je onaj koji će morati paralizirati rastrovano djelovanje Zadra. On je onaj koji će morati povezati cijelu sjevernu Dalmaciju sa sobom mrežom puteva e da ju tako očuva od talijanskog otrova.

Prilike sjeverne Dalmacije nalažu veliki oprez državnoj upravi radi prijeteće pogibelji od strane Zadra.

Sjeverna Dalmacija sa Šibenikom pravi jednu geografsku cjelinu podobnu za posebni upravni život. Ta formacija je tako potpuna, a u ostalom bi broila gotovo tri stot hiljada duša, da ju potpuno nije moguće ni zamisliti. Ona nema ništa zajedničkoga sa ostalom Dalmacijom.

Dalmacija je takova oblika već po geografskoj svojoj formaciji da se odma vidi i po tomu, da nije nikada pak niti danas predstavljala identične prirodne, socijalne i ekonomske prilike. Dovoljno je pak spomenuti Dubrovnik i Šibenik. Ta to su dva svijeta. To su antipodi. Split i zadarska okolica. To su predjeli koji su živjeli svojim skroz posebnim životom. O istorskim prilikama nema govora.

Pak niti ime Dalmacija nema za nas atrakcione moći. Dapače, ako se sjetimo što se je sve sa imenom dalmatinskim činilo najmilije će nam biti kad ostane što je moguće manje onoga što će sasma nju sjećati

Što se pako tiče ekonomske koristi, koje će sjedište oblasti imati radi toga što je tu oblast pako nepreporna. To mi znademo, pa su nadošla vremena, da ako lično nadeš za svoj posao, koji visi pred vlašću, do nje, da riješenja ne ćeš nikada dobiti. Osobito je nužno metanisanje ako želiš povoljno riješenje. Ovo je danas jedna nužda. Pa mi vidimo tako često sa automobilima advokate u svrhe intervencije odilaziti u Split, da se čudimo, kako vlast djeluje na tako nesolidan način da omogućuje taj novi način guljenja stranaka.

Zar u ekonomskom pogledu ovakova putovanja nedonašaju najosjetljivije štete?

Posmatrač*)

Opaska Uredništva. Dodašmo nek se čuje i ovaj glas javne kritike. Ističemo, da mi u povijesti štampne ne pamtimo jednu novinu, koja bi u njezinom prvom broju pisala protiv interesa grada u kojem izlazi, kako je to našlost pisao »Demokrat« u njegovom prvom broju pretpostavljajući interese Splita od onih Šibenika u ovom pitanju. Ovo nije izvrtnje već je gola istina, svak ju čitao gospodo reformatori! Ovakno ne smijete zastupati interese Šibenika.

Pismo iz Zagreba.

20. XII 1921

Napokon riješena ministarska kriza, iz nevolje će se uzdržati neko vrijeme radikalno-demokratska koalicija. Kriza je riješena porazom demokrata, jer su morali da žrtvuju svog »najsposobnijeg« člana Svetozara Pribeževića. — Ministarstvo unutrašnjih dijela preuzeo Voja Marinković. — Idemo da vidimo kako će taj gospodin voditi policiju. — Danas sam upravo čitao u Vašem listu br. 17 izvadak iz uvodnog članka »Demokrata«. Oni pišu: »prožeti slobodomiljem evropskog nepatvorenog demokratizma«. Koliko je amo poznato, tamošnja gg spadaju isto po centralu demokratske stranke u Beogradu, pak ču im izjeli jedan mali primjer od tog »evropskog demokratizma«. — Prvostepeni sud u Beogradu je proučio spise o procesu zbog atentata na kralja Aleksandra, te je našao, da velika većina

napšenika nije u nikakvoj vezi s atentatom, već su napšeni za to samo, što su bili komunisti i komunistkinje. Tu su također imale glavnu riječ demuncijacije i to većinom anonimne. Eto vraćamo se u »sretna« vremena Austrije. — Ti su napšeni pušteni na slobodu. — A sad dolazi ono najgore, dolazi nečovječni i barbarski postupak s tim nevoljnicima i to samo za to jer su pripadali jednoj strani nepoćudnoj današnjim vlastodršcima. — Svi ti napšeni su bili na najgori način mučeni. — Dnevno su ih tukli do krvi i činili ih lići golim koljenima po oštroj kaldermi. Ženske, koje su bile napšene htjeli silovati a kad to nebi puštale onda bi ih bičevali. — Za vrijeme najveće žege bivala im uskraćena voda, tako da nevoljnici ne bi mogli ni žedu ugasiti. — Ovakli je postupak sa napšenima, bio pod Pribeževićem ministrom policije. — Sad pitam gg »demokrate«: zar to oni smatraju za »nepatvoreni evropski demokratizam«?

Zar se mi nalazimo uistinu u ustavnoj državi ili kod nas vrijede sredovječne torture? Pa zar nije slobodno ustati proti tom i takvom teroru? Pa jesu li onda oni koji protiv tome ustaju u ime pravde i čovječanstva »separatisti« i »antidržavni elementi«? Zar gg. ne vide ili neće da vide do česa to vodi? Krivice, koji su umješani u atentat, treba kazniti na pravnički način, ali zato ipak i oni ostaju uvijek i samo — ljudi i imaju neosporno pravo, da se s njima postupa čovječanski. Hoće li se tu postupati da se iznadu krivci postupka i hoće li ih dostići zaslužena kazna? Ili se i tu neće moći pronaći krivci kao ni kod napadaja na novinare »Republike« u Beogradu i pucanje na amosnjem sveučilištu sa strane fašista?

Amo se sprema »nacionalna omladina« iz Splita, da osnuje i tu svoju lilialu. — Voda im je g. Berislav Andelinović cand. iuris. — Nekidan su sve akademske grupe — osim demokratske — donijele rezoluciju, gdje osuduju takove ispade. — Još nijesu javno istupili, već su u pripremi. — Nek gg upamte, da ako i tu vlasti ostanu pasivne kao i u Splitu, da će si svaki građanin znati obraniti svoju ličnu slobodu, a i pravo slobode svog uvjerenju i da se nikada jedan narod neće dati terorirati od šačice vrtikapa i izroda. — Želim im svaku sreću ... ali prste k sebi. — Ako su im preusijane glave, imaju Savu blizu, a ako im ni to ne pomaže onda mogu da potraže lijeka i u Stejnjevcu, koji nije daleko. — Mislim, da je »nacionalna omladina« u samom svom osnutku osuđena na propast, a i to je bolje, jer svaka reakcija rađa reakcijom. —

U subotu, dne 17. m. j. imali su sastanak nar. poslanici hrvatskog bloka, a tome je prisustvovao i muslimanski zastupnik dr. Džafer Kulenović. Viječalo se o političkoj situaciji, te je svaki poslanik izvjestio i o prilikama u svojem kraju. Sa sjednice je poslanik brzojavna čestitka parlamentu slobodne države Irske i presjedniku engleskog ministarstva Lloyd Georgeu prigodom rješavanja spora među Irskom i Velikom Britanijom. —

Jučer je uapšen narodni poslanik Dr. Pernar jer bi dio 8. m. j. nagovarao pučanstvo, da se odupre policiji. On je do sada boravio u provinciji, a pri povratku u Zagreb je uapšen. Za narodne zastupnike ne vrijedi imunitet!

— R —

Što traži savjetnik Orebica u Šibeniku?

Viši sudski savjetnik Viktor Orebica u Kotoru želi doći u Šibenik na Okružni sud. Pošto tog gospodina poznajemo iz najranijih dana našeg robstva kao vjernu i pouzdanu kreaturu carskoga Beča, već sama ta njegova molba znači uvredu za naš patriotski osjećaj, a iz ovih par činjenica, koje ćemo navesti, utvrdit će i oni, koji ga ne poznaju, da mi o tome ne pretjeravamo.

Bilo je to zlokobne godine 1915, kad je Dr. Mate Drinković činio u sudbenim tamnicama. Imala se obdržavati rasprava proti njemu, ali se predsjedniku Polićkome činilo da šibenski suci nijesu dosta pouzdani, dakle da nijesu dosta austrijske patriote da sude Dr. Drinkoviću, bak je zatražio od višeg zemaljskoga suda u Zadru, da mu pošalje za taj uredovni čin pouzdane suce. Između ostalih bio je ovamo poslan kao osobito pouzdan i naš Orebica. Međutim iz razloga, koje ovde ne treba spominjati, nije se obdržavala rasprava proti Drinkoviću, koji je međutim bio opremljen sa svim spisim u Štajerski Gradac, ali naš Orebica ipak je imao prilike, da Šibenčanima dokaže, da je on zaista pouzdan crno-zita kreatura. Desilo se je naime, da je mali Frigonović, 12-godišnji učenik drugoga razreda realke na zidu u zahodu realke napisao »Doli Austrija, živila Srbija«, i da je bio radi toga uapšen i predan sudu. Zapao je u ruke, žali hog u ruke pouzdanog Orebice, koji mu, ne pazeći na dobu i neozbiljnost malša, odpru skoro najveću kaznu t. j. 5 mjeseci stroga zatvora, na zgražanje svih ovdasnjih sudaca i drugih pravniku. Našem pouzdanom Orebici nije ni to bilo dosta, već je grožnjama i pretnjama tako uplašio oca ove svoje žrtve, da se jedan roditelj nije ni usudio da uloži priziv protiv te osude, premda je bilo bjelodano, da mu kazna mora biti snižena i premda je

da pače i sam Policki, koji je bio predsjednik senata drug molbe, otvoreno govorio, da će Friganoviću trebati sniziti kaznu na njesee dana, ako uložii priziv, koji je pak spriječio naš crno-žuti Orebica.

Radi ovoga narodnoga zločina Orebica je bio iza našeg oslobođenja pozvan na odgovornost od predpostavljene vlasti, ali kao obično kod nas stvar je zaspala, pak ne samo da Orebica nije bio kažnjen radi toga, već je „horribile dictu“ bio i nagradjen, jer je poslije toga od naše vlade bio promaknut u šesti razred čina.

Orebica nam je poznat osim toga kao čovjek bez osjećaja i čustava, podan piću i kao slabi otac obitelji, čije smo kćeri i za vrijeme talij. okupacije vidjeli u društvu lat. častnika, ali sa tim se danas nećemo pozabaviti, jer nam nije ugodno dirati u ličiji privatni život. Ovim nam je jedina svrha, da upozorimo stariju sudbenu vlast, a osobito gospodina Dr. Meishnera, novog predsjednika višeg zemaljskog suda, da bi imenovanje Orebice za Šibenik bila ne samo očita provokacija i uvreda, već da bi se u nama pokolabalo i pouzdanje u sud, kad bi jedan takav čovjek imao da sudi o našem životu i imovini.

Sada i ako kasno bilo bi uputno da se ona disciplinarna istraga proti Orebici nastavi i da se on privede zasluženoj kazni, kao „memento“ svima protudržavnim elementima, koji se još kriju u poštenim činovničkim redovima. Za danas samo ovo-liko, a u ostalom „videntur consules“.

Stanje Zadra.

I tako Zadar ulazi malo po malo u strančeske borbe. Narod kao što je bio vođen per rapaljskog ugovora tako se pušta i nadalje voditi od ljudi, koji idu jedino za svojim interesima, za raznim mestima i službama. Bez jake vesti on se deli na stranke onako po sljedeću: kao da igra na kocke, kao zastava na vetru. Oni koji su do jučer tukli orfe koji ih govorili hrvatski, koji su provaljivali u čitaonice i razbijali naše dućane danas su „mazziniani“ i dele seljacima proglašavaju hrvatskim jezikom u kojima pišu „Vi imate pravo da branite, da štite i da se borite za svoj jezik“. Neki su opeta i legionari D'Anunzia i republikanci i dok u novini donasaju Mazzinieve citate o budućnosti čovečanstva i bralsvu naroda dotle govoreći o Jugoslavenima govore i nazivlju ih imenima naj-nizih životinja, kao da i ovi nijesu narod od 14.000.000 stanovnika sa svojom državom, svojim školama, universama, kazalištima i literaturom. Novinar Ballarin, koji većno deklamuje D'Annunzieve plagijate, u isto je vrijeme republikanac i „učenik Mazzinina“, naravno zaboravljajući dok piše na učiteljeve reči o Dalmaciji i Istri.

Sve ovo pokazuje politički nerazvijenost zadrarskih talijanaša, koji neznaju više ni kamo će, ni što će i izrabljivanje nekolicine ljudi, koji znadu zrabiti tu narodnu lakovjernost. A sve ove strančarske borbe, ove novine i ovi politički proglašaji nijesu ništa drugo nego pripravljanje načelničkog nesta, kojij osobi, koja se sakriva.

Ali jeli moguće da se i zadarski talijanaški narod ne osruće jednom i ne shvati svoj položaj? I tako se nadalje šapće o trećoj zoni, dok tučani otvaraju „liquidazione volontaria“, kafane du na ovrhu i bogati talijanski trgovac pušeći cigaru, igra na karte u „Caffè Centrale“.

Tako su hteli patres patriae!

A. V. I.

Trgovački glasnik.

Prosvjedi radi božićnih dogodjaja. Udruženje trgovaca, obrtnika te industrijalaca za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku poslalo je Min. Savjetu ovaj prosvjedni brzojav:

„Traži suglasno sa cijelim pučanstvom povra-ak naše vojske i odstranjenje ratnih ladja sa naših obala; istodobno bezodvlačno oduzete talijanskog Konsula de Angelis čija je daljnja prisutnost u Šibeniku konstantna provokacija čitavog građanstva i izvor svih mogućih incidenata, koji su stalno ugrožavali javni poredak i mir u ovome gradu čija je uspravljenost već iscrpljena“.

(U ovom smislu prosvjedovala je i „Pčelarska zajednica“, „Raskovani“ skoro na isto brdo odkao poslao. Ur.)

Kriva izmjena novca. Proti samovladju neklih koji hoće da dobiju orden Sv. Save te upriličise nepravednu zamjenu novca u Šibeniku, ustao je cijeli Šibenik i samovlastnici su morali u tom pustiti, što su ono 10% za tobožnje neke poreze, koje su bile zaustavili, vraćaju sada natrag. Mi energično tražimo da se ukine relacija 1:6 i da se prizna svaka novčanica, jer kad smo ih primali nije ih bilo neispravnih i nevaljalih već su sve bile nama dobre — pa moraju bit i njima.

Obrtnom Referentu — pod nos. Bilo je očekivati da će obrtna vlast, čim se malo srede prilike, prošetati obrtne listove, koje su Talijani ili za mito ili iz političkih razloga davali jedino njima počinjom. Ona ne samo, da o tomu ne vodi brige, već nam izgleda, da i ona sama podupire prostituciju trgovine u Šibeniku. Ovo pitanje zanima solidne i realne trgovce i obrtnike i mi moramo ovoj novoj vrsti prostitucije u Šibeniku posvetiti malo veću pažnju od same obrtne vlasti.

Za danas dosta!

Pravim obrtnicima i trgovcima u Bukovici i ravnim Kotarima ko da odzvonilo, jer na svoj nerad ili slabi rad plaćaju velike poreze. Po volji, bez ikakova obrtničkoga Lista otvaraju se krčme, kupuje stoka i rogato blago. Kućarci sa svojim raznovrsnim esapom i rakijom barataju u zamjenu za jaja i perad. Neki su oskrbljeni sa dozvolom trgovine ispuštene po prekomorskoj braći — Talijanima. Oružništvo prekršitelje revno prijavljuje, ali nadležne vlasti niti globe niti zabranjuje nepovlastno trgovanje. Ovlašteni trgovci i obrtnici morali bi svi složno pristupiti u „Trgovačko Udruženje“ za sjev. Dalmaciju“ sa sielom u Šibeniku, pa bi kroz par dana nestalo trgovačkih cineara i cigana, jer Udruženje je i svi za jednoga, a jedu za sve.

Vijesti grada i okolice.

I vrijeme je. — Naš Ministarski sovjet preko jučer iz Beograda uputio u Rim vladi talijanskoj prosvjednu notu o dogodjajima u našem gradu, zahtjevajući energično da svoje bojne ladje uklone iz naših luka na Jadranu.

Bojne talijanske ladje u našim lukam: u Šibeniku bilo 4 jedinice, sad ostali samo „Audace“, „Missori“. Jučer doplovile u splitsku luku 3 nove jedinice; 4 krstare ispod Zlarina i medju Murterom a 2 izmedju Hvara Visa i Korčule — Ciganska, Faraonska sorta gveda da nešto smota.

Da li je hiokada ili prividna okupacija?

Protestni manifestaciju o dogodjajima u Šibeniku, pred talijanskim konsulatom, inicijativom hrvatskog bloka upriličio Zagreb. Prosvjedu sudjelovalo preko 30.000 osoba. I Split isto učimo svoju, protestirao je.

Šibenik poslao kolektivni prosvjed na Presjedništvo Ministarskog Saveta; onda napo se: sva udruženja, razne korporacije, uredništva gradskih Listova. Po svim izvidima izgleda da krvoproliće na Božić večer i bombardiranje našega grada bilo proračunano osnovano i protkano.

Stjepica Radić poslanik S. H. R. S. u Hrvatskoj izručen sudu na progonstvo.

4 siječnja 1922 nadjite se maloposjednici na skupštini u Splitu, koju vam sazivlje vaše Udruženje. Badi se o vašim kožam, o vašoj glavi.

Sve nam se čini, da ste i slepi i glupi — osobito maloposjednici Šibenika — pa gluhu šaptali, a slepцу migali, žali bože truda i sapuna — neisplati se. U udruženju jedini vam spas.

Predao demisiju general Zečević na časti ministra rata.

U počast Dra Krstelja ministra vjera u Državnom domu politički istomišlje ići ni Ivan-dan večer upriličiti sastanak, zabavu Pozdravio ga dr. Rajević uprav. oh. Odgovorio Dr. Krstelj. Ne bi htjeli da riječi ostanu riječi, jer puno dima, a malo vatre — neide. Danas Dr. Krstelj imao bi krenuti u Beograd.

Učimo ruski! Mladi rus, ovdje nastanjen, rado bi počuvavao u ruskom jeziku uz mirni honorar. Ko želi, nek se obrati u fiskuru. Počuvavanje je lako, čitanjem i razgovorom sa dobrim uspjehom. Preporučamo svima.

Sokol obrđzat će na Silvestrovo veliku pjesnu zabavu u „Džvajnoj zgradi“. Početak 21 sat.

Ruski odbor zahvaljuje i čestita svim građanima sretnu Novu Godinu.

U I Legiju Jugoslavenske Matice upisaše se dalje Gg.: Dr. Dragomir Montana i Dr. Josip Pasini; uplatilo svaki po 125 Din. Ugledali se i drugi.

Zloupotreba električne energije. Električnoj Centrali Ante Šupuk i Sin poznato je da su osobito za vrijeme italijanske okupacije pa i nakon iste bile namještenе u mnogim kućama električne žarulje i razne električne sprave bez prethodnog redovitog upisa i prijave kod iste.

Da se već jednom slane na kraj ovakovim zloupotrebama, tvrtka je Ante Šupuk i Sin primorana, da javi ovim putem svim predplatnicima, da je počevši od 1. januara 1922. započeli redovitim pregledavanjem svih električnih namještaja u gradu Šibeniku. Ovom će prigodom žarulje, aparati i prihvaćala koji će biti nadjeni, a da ni ješu upisani u platežne knjižice, kao i one žarulje kojih svjetlosna jakost ne bude odgovarala onoj upisanoj, biti smatrana kao zlouporaba i dotičnim će se predplatnicima bezuvjetno uskratiti daljnje snabjevanje električnom energijom, te će isti biti prijavljeni kaznojnoj oblasti, jer je to zločin ili barem prekršaj prevare, a njihova će imena biti objelodanjena u gradskim novinama.

Upozorava se nadalje da će predplatnicima koji bi zanijekali dozvolu za pregled namještaja biti bezuvjetno uskraćena daljnja opskrba električne energije.

Narodna kavana — Sa 1. im godine Kavana Tommasco na pojamu Kralja Petra promjenjuje i vlasnika i naziv. Crvenkapka posjećuj ju i osvjeđotič čes se da ti ne će biti zabranjen pristup. Vlastnik dobar patriota, ko što i naziv kavane svjedoči.

Orobljen u noći na osvič sv. Ivana Mate Antić trg u Zatonu. Provalilo mu dućan, odnijelo Din. 500 i nešto duhana. Zaton uvjek slovio poštenjakom. Preporučamo da ovo bude i prva i zadnja.

Vukovi u Vrlici poklali dosta stoke.

Koncertna večer. Za ponedjelnik sprema se veliki klasični koncert što a u dvorani Državnog Doma u Šibeniku priredjuju dvije umjetnice — pianistica gdjica Olga Javor i pjevačica gdjica Livija Sigala rodom ruskinja. Lijepa prigoda za ljubitelje muzične umjetnosti da aprofitiraju ovom rijetkom prigodom.

Kino Tesla, vlastnik građanin Ivan Fulgozi, otvara se na Mlado leto.

Javna zahvala.

U teškoj žalosti, koja me je zadesila smrću moje nezaboravne supruge

Milke

ne mogu, a da od sreća ne zahvalim svim znancima i prijateljima, koji bilo usmeno ili pismeno nastojahu da me utješe.

Osobita hvala svim onim zatonjancima, koji pristupivahu sprovodu i bilo na koji način izrazise sućut u mojoj teškoj nesreći.

Hvala i svim onim, koji da ipočaste milu uspomenu darovahu svoj obol u dobrotvorne svrhe.

Šibenik, 20. 12. 1921.

L. Millčić, učitelj.

Potražuje se:

Nesreća se zgodila na otoku Žirje kraj Šibenika. U subotu na 10 tek krenula lađa bojadrsana ervenom bojom iz Šibenika i pristala je malo vrijeme u Zlarinu. Okolo 3 sata ponovno krenula na povratku u Žirje. Ali nije došla, izgubljena je. U njoj bilo 5 ljudi: Roman Ivan pok. Nikole, seoski glavar, godina 49. Drugi je: Roman Ivan Antin godina 30; Treći je: Mrvica Mate pok. Andrije god. 21. Četvrti je: Bitan Petar pok. Ive god. 26. Peti je: Miškić Jerko Markov god. 28.

Možemo istinito javiti svima dobrim čitateljima da od kada je otok Žirje, da se nije ovakovoga slučaja i prigode dogodilo a Žirjani su dobri i vriedni mornari. Poznato je svima da je na 10. sv mjes. bilo ludo nevremne, vjeterina i studen.

Umoljava se sve dobre prijatelje, ako za spomenutu ladu ili izgubljene ljude ista doznadu, neka upravno javu kući potpisatoga u Žirje ili Upravi lista „Raskovani“ pa bilo i brzojavno; dotičnik će biti dobro naplaćen i nadaren.

Nikola Roman Stipin.

Kuća na dva kata, sa podrumom i uporabljivim podkrovljem: na prvom katu 2 sobe, a na drugom soba i kuhinja; u kuhinji voda i nuždnik; električna rasvjeta — u središtu grada, nudja se na prodaju: Prijave Upravi Lista.

Milan Dmitrović

Sisak

Nudja čistu svinjsku mast, soljenu slaninu i suhu slaninu uz najpovoljniju cijenu, samo na burad; te se preporuča.

Teretni i luksusni automobili F.I.A.T. (Torino)

Najzadnjih tipova, potpuno na novo preuredjeni.

Raspoloživi u Šibeniku za prompt predaju.

Za informacije i cijenike obratiti se tvrtci:

Inchostri & Nascimbeni - Šibenik

SINGER

ŠIVACIH STROJEVA ŠIVACIH IGALA
NAKNAODNIH DJELOVA
MAŠINSKOG UZJA

**PRODAJE UZ GOTOV NOVAC
I OBROČNU OTPLATU**

NA SVAKOJ JE MAŠINI NAZNAČENA
CIJENA USTANOVLJEŃA ZA CIELU
JUGOSLAVIJU

SKLADIŠTE — ŠIBENIK
GLAVNA ULICA

ZASTUPNIK

ANTE FRUŠ

11-26

— KNJIŽARA I PAPIRNICI —
FILIP BABIĆ
— ŠIBENIK —

Potpuno skladište knjiga na našem i stranim jezicima

Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene

Sav pribor za urede, općine i škole

Skladište školskih knjiga. i Kr. Zemaljske Naklade u Zagrebu.

Prima predplate na STRUČNE I PERIODIČNE ČASOPISE svakog jezika i struke.

MUZIKALIJE SVAKE VRSTI.

ZAHTEVAJTE CIJENIKE PAPIRA I POPIS KNJIGA — CIJENIK ZA UREDE.

12-52

IVAN BUMBER

— ŠIBENIK —

OVLASTENI BOJADISAR

Gorica 33.

Gorica 33.

Javlja P. N. slavnomu občinstvu da preuzimlje soboslikarske i litilačke radnje uz povoljne uvjete.

Izradba solidna. — Cijene umjerene

5-5

OPĆINSKA ŠTEDIONICA

— U BENKOVU —

OSNOVANA GOD. 1908.

Za štedionicu odnosno za uloške na štednju i za njihovo pravilno ukamačivanje jamči Općina benkovačka sa čitavim svojim imanjem, pa i sa svojom poreznom snagom.

Prima uloške na štednju te ih ukamačuje do daljnjega sa 5%.

Eskomptira mjenice — Izdaje hipotekarne zajmove.

1-8

Juričev i Kešić - Bakar *Veletrgovina dalmat. vina*
— samo na veliko —

11-52

Pučka Tiskara u Šibeniku

književna djela, tiskanice za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih papira, računa i omota, osurtnice kao i posjetnica, zaručnih i vjenčanih objava itd. Naruče se primaju kod g. A. Ungaro, u širokoj ulici br. 172. — — — Izradba brza i solidna

ponovno se je otvorila i prima na izradbu u cirilici i latinici sv zasijecajuće radnje, kao: razn

s umjerenim cijenam.

Novo osnovano
transportno i otpremničko poduzeće

**A. KUVAČIĆ
BAKAR**
— preuzima —

svakovrsnu robu za otpremu i uskladištenje. — Vlastita prevozna sredstva i magaze. — Izvištuje sve naloge brzo i najkvalitetnije.

Ispostava: Stanica Bakar

Brzjavni: Kuvačić - Bakar.

Unione Stearinerie Lanza - Genova

Anonimno Društvo sa glavnicom od 12,000.000 lira tal.

- Odlikovane tvornice sapuna i svijeća najboljih vrsta. -

Zastupnici i skladištari za Jugoslaviju:

Braća NASCIMBENI - Šibenik